

жодне з видавництв Сумщини не спеціалізується на виданні навчальної літератури, що призводить до порушень норм державних стандартів щодо шрифтового оформлення видань; навчальний посібник «Сумщина в історії України» саме через порушення вибору кегля шрифту, що і показав проведений нами експеримент, не може задовольнити інформаційні запити учнів одночасно п'ятих, та одинадцятих класів;

система заголовків та підзаголовків у навчальному виданні відіграє важливу роль, адже вона полегшує роботу з книгою, однак надмірне виділення заголовків тільки шкодить сприйняттю матеріалу;

набір фрагментів меншим кеглем доцільний при виділенні додаткових текстів, він вказує на характер інформації, і читач сам вирішує вже важливість інформації;

віршований текст вимагає особливого набору, і вдале оформлення поезії викликає відповідні асоціації, допомагає правильному сприйняттю усього матеріалу.

В результаті проведеної роботи зроблено узагальнений висновок про те, що шрифтове оформлення навчальних видань є винятково важливим елементом комунікативної системи тексту.

ТИПОЛОГІЯ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІХ ВИДАНЬ СУМЩИНИ

Доп. – Луценко Ю.В., ПР-24

Наук. кер. – ст. викл. Садівничий В.О.

Розглядаються питання типології видань, згідно з видавничими стандартами, загалом та випущених видавництвами Сумщини зокрема.

Ключові слова: редакційно-видавничий процес, літературно-художні видання, видавництва Сумщини.

Редакційно-видавничий процес – це сукупність обумовлених практикою послідовних дій видавничих працівників, спрямованих на підготовку і випуск у світ того чи іншого виду видавничої продукції.

До особливо складних у редакторській і видавничій діяльності належать навчальні та літературно-художні видання. Така складність обумовлюється як змістовою, так і структурною їх специфікою. З одного боку, навчальні видання, художні твори та видання для дітей виконують чи не найвідповідальніші функції: інформаційну, пізнавальну, виховну, а з іншого – потребують складнішої внутрішньої конструкції, вибудова якої неабияк залежить саме від умінь і навичок редактора.

Літературно-художні видання об'єднують усі твори художньої літератури, різноманітні за жанрами, часом і місцем їх появи у світ. Складність і специфіку редагування таких текстів визначає різноманіття типологічних характеристик того чи іншого літературного твору.

Будь-який літературно-художній твір має свої жанрові особливості. В літературознавстві прийнято розділяти такі твори за родами – епос (епопея, роман, повість, оповідання, новела, байка, казка, легенда), лірика (ліричний вірш, пісня, елегія, епіграма, епітафія), драма (трагедія, комедія, драма, водевіль, фарс). Крім цього, з розвитком літературного процесу постійно виникали і виникають численні різновиди того чи іншого жанру.

Слід пам'ятати ще й про типологію видавничу. В основі визначення різних типів видань лежить два критерії: цільове призначення та адресність. За цільовим принципом видання художньої літератури можна розділити на моновидання, збірники, літературно-художні журнали, альманахи, антології, вибрані твори, зібрання творів. Кожний тип вимагатиме творення своєї структури вироблення певних критеріїв відбору творів. В адресному спрямуванні існує поділ на такі типи видання: масове, науково-популярне, наукове. Кожний із названих типів вимагає певних структурних блоків.

Так само, як інші видання, літературно-художні мають відповідати певним стандартам, які розповсюджуються на всі типи літературно-художніх книжкових видань за винятком видань для дітей, а також мініатюрних видань, які регламентуються іншими документами. Стандарт визначає формати видань, варіанти оформлення, шрифтове оформлення,

вимоги до текстових та ілюстративних оригіналів, способи друку, зовнішнє оформлення, вимоги до якості поліграфічного виконання, паперу та матеріалів.

Для визначення показників оформлення літературно-художніх видань виокремлюються за наступними ознаками: структура змісту (видання одного твору, авторські та колективні збірники, зібрання творів); серійність (індивідуальні видання, серії та бібліотеки); тип оформлення (видання в економному, звичайному, покращеному оформленні та видання особливого призначення).

До видань в економному оформленні відносять масові серії та бібліотеки, окремі твори та збірники, як правило, багатотиражні, які випускаються в обкладинках, на офсетному чи навіть газетному папері, у вузькому асортименті форматів, без ілюстрацій чи з мінімальною їх кількістю.

До видань у звичайному оформленні відносять окремі твори та збірники, масові зібрання творів та окремі твори, серії та бібліотеки, які випускаються на офсетному папері щільністю 65–70 грамів, без ілюстрацій чи з обмеженою їх кількістю, в 1 – 2 фарби, в основних стандартних форматах.

До видань у покращеному оформленні належать розраховані на тривале використання зібрання творів, окремі твори та збірники, покращені серії та бібліотеки, що випускаються на офсетному папері щільністю 80 грамів чи крейдованому. Допускається підвищена ілюстративність, друк до чотирьох фарб, застосування будь-яких стандартних форматів видань.

До видань особливого призначення відносять подарункові, ювілейні, сувенірні та інші видання, як правило, малотиражні, що виготовляються із високоякісних матеріалів по індивідуальному макету. Допускаються ускладнені конструкції, додаткові елементи оформлення, особливі технологічні умови видавництва, нестандартні формати видань.

Щодо книговидавництва загалом та випуску літературно-художніх видань зокрема в Сумській області, вони упродовж кількох останніх років значно розширились. Якщо у 1991 році

був один редакційно-видавничий відділ при обласному управлінні у справах видавництв, поліграфії та книжкової торгівлі, то в 1996 діяли вже 4 спеціалізовані видавництва: «Слобожанщина», яке є також найстарішим на території Сумщини, «Мрія», «Білий лебідь» та «Макден». У 2000 році в регіоні було 22 видавництва, кількість яких зросла на сьогодні до 32. Можна відзначити найпопулярніше видавництво «Козацький вал», де друкується третина всіх книг, що видаються в області. Найінтелектуальніше – «Університетська книга», що спеціалізується на наукових виданнях по філософії, історії, культурі та ін. Найграмотніше «Собор», видання якого відповідають як мовно-літературним, так і видавничо-поліграфічним вимогам сьогоденного дня. Спектр продукції, яку пропонують видавці, доволі широкий. І розрахована ця продукція як на сучасне покоління читачів, так і на наступні. Це поезія, проза, краєзнавча, науково-популярна, спеціалізована література, різноманітна інформаційно-рекламна продукція тощо. Продовжує збільшуватись і кількість виданих книг. Якщо в 2001 році було видано 326 книг, то на сьогодні їх кількість збільшилась майже вдвічі. Дві третини видань виходять українською мовою.

Спеціалізуватись на випуску художньої літератури не відмовився б жодний видавець, але існує проблема реалізації такої продукції в нашій області. Для порівняння: випуск підручників складає 39%, наукових видань – 26%, науково-популярних видань – 15% і лише 9,8% художніх творів, серед яких 80% - поезія, 20% проза, 10% - колективні збірники, 30% - твори одного автора. Та в різні роки в різних видавництвах Сум побачили світ видання, які нічим не поступаються перед найкращими столичними. Тоді як безліч збірок і добірок, виданих у столичних видавництвах вочевидь провінційного рівня.